

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MANUELA CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONY
přednesené dne 30. listopadu 2023¹

Věc C-409/22

UA
proti
EUROBANK BULGARIA

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Apelativen sad – Sofia (Odvolací soud v Sofii, Bulharsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Volný pohyb kapitálu – Platební služby na vnitřním trhu – Směrnice 2007/64/ES – Pojem ‚platební prostředek‘ – Plná moc zmocňující k jednání jménem držitele účtu – Kopie plné moci s apostilou – Důkaz pravosti – Pojem ‚platební transakce‘ – Práva a povinnosti v souvislosti s poskytováním a užíváním platebních služeb – Neautorizované platební transakce – Odpovědnost poskytovatele platebních služeb“

1. Poskytování platebních služeb na vnitřním trhu upravují směrnice 2007/64/ES² a směrnice (EU) 2015/2366³, která první uvedenou nahradila od 13. ledna 2018. V důsledku technologického vývoje se tyto služby velmi rychle vyvíjejí⁴.
2. Ve sporu, který předcházela položení této předběžné otázky, proti sobě stojí bulharská banka a její zákazník, na jehož běžném účtu byly provedeny dispoziční úkony, jejichž autorizaci posledně uvedený popírá. Zákazník se domáhá, aby mu banka převedené prostředky vrátila.
3. V této souvislosti bude muset Soudní dvůr objasnit pojmy „platební prostředek“⁵ a „ověření“, s nimiž pracuje směrnice 2007/64, která je *ratione temporis* použitelná na projednávanou věc.
4. Soudní dvůr by měl rovněž rozvinout svou judikaturu, teprve vznikající, jež se týká odpovědnosti poskytovatelů platebních služeb (dále jen „PSP“) za platební transakce, které uživatelé neautorizovali.

¹ – Původní jazyk: španělština.

² – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES (Úř. věst. 2007, L 319, s. 1; oprava Úř. věst. 2009, L 187, s. 5).

³ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (Úř. věst. 2015, L 337, s. 35).

⁴ – Evropská komise již zahájila proces novelizace směrnice 2015/2366. Viz dokument *A study on the application and impact of Directive (EU) 2015/2366 on Payment Services (PSD2)*, FISMA/2021/OP/0002.

⁵ – K nejasnostem, jež vyvolává tento pojem, viz *Opinion of the European Banking Authority on its technical advice on the review of Directive (EU) 2015/2366 on payment services in the internal market (PSD2)*, EBA/Op/2022/06, ze dne 23. června 2022, s. 111 a 112.

I. Právní rámec

A. Unijní právo: směrnice 2007/64

5. Článek 4 body 19 a 23 stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

19) ‚ověřením‘ postup, který poskytovateli platebních služeb umožňuje ověřit použití konkrétního platebního prostředku, včetně jeho osobních bezpečnostních prvků;

[...]

23) ‚platebním prostředkem‘ jakékoli personalizované zařízení nebo soubor postupů dohodnutých mezi uživatelem platebních služeb a poskytovatelem platebních služeb a používaný uživatelem platebních služeb, aby dal podnět k platebnímu příkazu“.

6. Článek 54, nadepsaný „Souhlas a odvolání souhlasu“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby se platební transakce považovala za autorizovanou pouze v případě, že plátce dal souhlas s provedením platební transakce. Platební transakce může být plátcem autorizována před provedením platební transakce, nebo pokud se tak plátce a jeho poskytovatel platebních služeb dohodnou, až následně po jejím provedení.

2. Souhlas s provedením platební transakce nebo řady platebních transakcí se dává ve formě dohodnuté mezi plátcem a jeho poskytovatelem platebních služeb.

Pokud takový souhlas schází, platební transakce se považuje za neautorizovanou.

3. Plátce může svůj souhlas odvolat kdykoli, avšak nejpozději do okamžiku neodvolatelnosti podle článku 66. Souhlas s provedením řady platebních transakcí může být odvolán s tím účinkem, že každá budoucí platební transakce bude považována za neautorizovanou.

4. Plátce a jeho poskytovatel platebních služeb se dohodnou na postupu, jakým se dává souhlas s provedením platební transakce.“

7. Článek 59, nadepsaný „Důkaz o ověření a provedení platebních transakcí“, stanoví:

„1. Členské státy vyžadují, aby v případě, že uživatel platebních služeb popírá, že provedenou platební transakcí autorizoval, nebo tvrdí, že platební transakce nebyla provedena správně, musel jeho poskytovatel platebních služeb poskytnout důkaz, že platební transakce byla ověřena, přesně zaznamenána, zanesena do účetnictví a že nebyla ovlivněna selháním techniky nebo jinou chybou.

2. Pokud uživatel platební služby popírá autorizaci provedené platební transakce, použití platebního prostředku zaznamenané poskytovatelem platebních služeb nemusí být samo o sobě postačující pro prokázání, zda daná platební transakce byla plátcem autorizována nebo zda se plátce dopustil podvodu nebo zda z důvodu hrubé nedbalosti nebo úmyslně nesplnil jednu nebo více svých povinností podle článku 56.“

8. Článek 60, nadepsaný „Odpovědnost poskytovatele platebních služeb za neautorizované platební transakce“, stanoví:

„1. Aniž je dotčen článek 58, členské státy zajistí, aby v případě neautorizované platební transakce poskytovatel platebních služeb plátce okamžitě vrátil plátcovi částku ve výši neautorizované platební transakce a tam, kde to připadá v úvahu, platební účet, z něž byla částka odepsána, obnovil do stavu, v jakém by byl, kdyby k neautorizované platební transakci nedošlo.

[...]“

9. Článek 86, nadepsaný „Úplná harmonizace“, stanoví:

„1. Pokud tato směrnice obsahuje harmonizovaná ustanovení, nesmí členské státy zachovávat ani zavádět jiná ustanovení než ustanovení této směrnice; tím nejsou dotčeny čl. 30 odst. 2, článek 33, čl. 34 odst. 2, čl. 45 odst. 6, čl. 47 odst. 3, čl. 48 odst. 3, čl. 51 odst. 2, čl. 52 odst. 3, čl. 53 odst. 2, čl. 61 odst. 3 a články 72 a 88.

[...]

3. Členské státy zajistí, aby se poskytovatelé platebních služeb neodchylovali na úkor uživatelů platebních služeb od ustanovení vnitrostátního práva, kterými se provádějí ustanovení této směrnice nebo které jim odpovídají, není-li to v nich výslovně uvedeno.

Poskytovatelé platebních služeb se však mohou rozhodnout poskytnout uživatelům platebních služeb výhodnější podmínky⁶.“

B. Bulharské právo

10. Zákon o závazkových a smluvních vztazích (Zakon za zadalženijata i dogovorite) v čl. 75 odst. 2 stanoví:

„[...]“

Dlužník se zproští závazku, pokud závazek v dobré víře splnil vůči osobě, o které lze na základě nesporných okolností mít za to, že je oprávněna k přijetí plnění [...]“

11. Zákon o platebních službách a platebních systémech (Zakon za platežnite uslugi i platežnite sistemi) z roku 2009⁷ v čl. 57 odst. 1 stanoví:

„V případě neautorizované platební transakce poskytovatel platebních služeb plátcovi okamžitě vrátí částku ve výši neautorizované platební transakce, a pokud je to nezbytné, obnoví platební účet plátce do stavu, ve kterém se nacházel před provedením neautorizované platební transakce.“

⁶ – Obsah výše citovaných článků byl s několika změnami převzat do směrnice 2015/2366, již zrušila směrnici 2007/64.

⁷ – Zrušený s účinností ke dni 6. března 2018, avšak v dané věci použitelný.

II. Skutkový stav, spor a předběžné otázky

12. Soud *a quo* neuvádí skutkový stav, který považuje za prokázaný, namísto toho popisuje v předkládacím rozhodnutí skutečnosti, jichž se jednotlivé strany sporu dovolávají. Ty jsou uvedeny níže.

A. Skutkový stav podle žalobce (UA)

13. Dne 22. listopadu 2017 uzavřeli v Sofii (Bulharsko) osoba UA a banka Eurobank EFG Bulgaria AD (dále jen „Eurobank“) smlouvu o běžném účtu. Na základě smlouvy se banka zavázala, že na jméno UA na dobu neurčitou zřídí a povede běžný účet v eurech s cílem poskytovat mu platební služby. UA provedl několik převodů, jimiž vložil na účet celkem 999 860 eur.

14. Dne 6. února 2018 navštívil UA pobočku banky, aby provedl bankovní transakci na svém účtu, avšak pracovník Eurobank mu sdělil, že zůstatek účtu činí pouze 16 000 eur.

15. UA tvrdí, že ho to udivilo, a poté, co požádal o vysvětlení, mu pracovník předložil výpis pohybů na účtu v období od zřízení účtu do 6. února 2018.

16. Na základě tohoto výpisu UA zjistil, že jemu neznámá osoba s iniciálami MK disponovala se zůstatkem účtu prostřednictvím šesti jednotlivých příkazů v celkové hodnotě 982 000 eur, aniž by ji k tomu UA jakožto držitel účtu platně zmocnil udělením plné moci.

17. Pracovník Eurobank vysvětlil UA, že tyto jednostranné dispoziční úkony uskutečnil MK, který se představil jako zmocněnec vkladatele a předložil plnou moc ze dne 1. prosince 2017, ověřenou italským notářem.

18. UA upozornil pracovníka, že tento dokument neobsahuje jeho podpis, tj. podpis zmocnitele, a k ochraně svých zájmů podnikl tyto kroky: a) dne 6. března 2018 učinil vůči bance Eurobank oznámení o protiprávním dispozičním úkonu se svými peněžními prostředky, jejichž vrácení požadoval; b) dne 8. března 2018 zaslal centrální bance Bulharské republiky kopii tohoto oznámení a notáři písemný dotaz. Notář odpověděl, že plnou moc ve prospěch MK nevyhotovil ani neověřil, že plná moc je „padělek“ a že o těchto věcech informoval Eurobank v reakci na její dotaz ze dne 20. února 2018, i Notářskou radu v Miláně (Itálie).

B. Skutkový stav podle žalované (Eurobank)

19. Podle Eurobank se UA dostavil dne 22. listopadu 2017 na pobočku banky v doprovodu dvou osob s italským občanstvím. Při rozhovoru pracovník Eurobank vyrozuměl, že UA má v úmyslu při nakládání s běžným účtem, který měl být zřízen, využívat zmocněnce. Služby internetového bankovníctví, upozornění formou SMS a platební kartu, jež banka nabízela, UA odmítl.

20. Dne 15. prosince 2017 se na pobočku banky dostavila osoba (MK), která se představila jako zmocněnec UA, a předložila pracovníkovi Eurobank kopii plné moci ze dne 1. prosince 2017, ověřenou dne 5. prosince 2017 italským notářem.

21. Pravost kopie byla ověřena apostilou a veškeré dokumenty byly přeloženy soudním překladatelem z italštiny do bulharštiny. Daná plná moc byla speciální (výslovná) a opravňovala zmocněnce k nakládání s peněžními prostředky UA uloženými na účtu.

22. MK předložil pracovníkovi při každém ze šesti příkazů k převodu originál plné moci.

23. V den, kdy se UA dozvěděl o šesti dispozičních úkonech s peněžními prostředky na svém běžném účtu (dne 6. února 2018), pracovníky banky o údajných nesrovnalostech neinformoval. Učinil tak až dne 20. února 2018. Dne 6. března 2018 písemně informoval banku o provedených protiprávních dispozičních úkonech a požadoval vrácení příslušných částek.

24. Eurobank uznává, že se dne 20. února 2018 dotázala notáře, zda byla plná moc ze dne 1. prosince 2017 řádně předložena a zanesena do jeho evidence, zda má ověřená kopie plné moci stejné právní účinky jako samotná plná moc a zda vyhotovení takových kopií odpovídá běžným zvyklostem, přičemž mu spolu s těmito dotazy zaslala i její naskenovanou kopii. Notář odpověděl pouze: „Přiložený dokument je padělek. Nepoužívejte ho.“

25. Dne 27. února 2018 Eurobank zaslala písemný dotaz zástupci státního zástupce Italské republiky, který svým podpisem prostřednictvím apostily upravené Haagskou úmluvou o apostile⁸ ověřil pravost kopie sporné plné moci. Státní zastupitelství v Monze (Itálie) potvrdilo, že apostila byla vyhotovena dne 12. prosince 2017, tj. oficiálně potvrdilo, že „apostila na kopii plné moci je platná“.

C. Shrnutí argumentů obou stran

26. Podle názoru UA jednali pracovníci Eurobank neopatrně a hrubě nedbale tím, že umožnili osobě, která neměla oprávnění k zastupování, nakládat s prostředky na běžném účtu. Předložená plná moc nebyla navenek bezvadná a neměla být akceptována, protože na ní chyběl podpis zmocnitele. Eurobank proto měla provedení šesti dotčených transakcí odmítnout.

27. Eurobank tvrdí, že

- předložený dokument byl kopií plné moci, nikoliv plnou mocí samotnou, a proto neobsahoval podpis zmocnitele;
- prostřednictvím apostily příslušný italský orgán potvrdil pravost podpisů a identitu razítek na daných dokumentech, čímž bylo potvrzeno notářské ověření kopie plné moci, tedy byla potvrzena pravost dokumentu, a proto bylo možné danou kopii plné moci používat v Bulharsku;
- šest sporných platebních transakcí bylo provedeno ve prospěch takzvaného „putativního věřitele“ a podle jednoho z ustanovení všeobecných obchodních podmínek ke smlouvě ve spojení s čl. 75 odst. 2 (bulharského) zákona o závazkových a smluvních vztazích „banka nenese odpovědnost za částky vyplacené a dispoziční úkony uskutečněné na základě plné moci, pokud jí nebylo písemně oznámeno její odvolání a pokud před obdržetím oznámení v dobré víře vyplatila určitou částku osobě, o které bylo na základě nesporných okolností možno mít za to, že je oprávněna k jejímu přijetí“.

⁸ – Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin ze dne 5. října 1961 (dále jen „úmluva o apostile“). Úmluva je spolu s příslušnou dokumentací k dispozici na internetových stránkách Haagské konference o mezinárodním právu soukromém (www.hcch.net), v záložce „Conventions and other Instruments“ pod odkazem „1961 Apostille Convention“.

D. Spor v původním řízení a předběžné otázky

28. Dne 4. února 2019 podal UA proti Eurobank žalobu u městského soudu v Sofii (Sofijski gradski sad, Bulharsko). Tento soud rozsudkem ze dne 13. května 2021 žalobě vyhověl a v souvislosti s provedením neautorizovaných transakcí uložil Eurobank povinnost vrátit UA částku 982 000 eur⁹.

29. Eurobank podala proti rozsudku prvního stupně odvolání k odvolacímu soudu v Sofii (Apelativen sad Sofia, Bulharsko), který Soudnímu dvoru pokládá tyto předběžné otázky:

- „1) Představuje plná moc, na jejímž základě zmocněnec jménem plátce prostřednictvím platebního příkazu provádí majetkové dispozice, platební prostředek ve smyslu čl. 4 bodu 23 [směrnice 2007/64]?
- 2) Je apostila připojená příslušným cizím orgánem na základě Haagské úmluvy z roku 1961 o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin součástí postupu ověření platebního prostředku i platební transakce ve smyslu čl. 4 bodu 19 směrnice ve spojení s jejím čl. 59 [odst.] 1?
- 3) Může mít vnitrostátní soud v případě, že platební prostředek (a to i takový, který třetí osobu opravňuje k uskutečňování dispozičních úkonů jménem plátce) je z formálního (vnějšího) hlediska bezvadný, za to, že platební transakce je autorizovaná, tj. že plátce udělil souhlas k jejímu provedení?“

III. Řízení před Soudním dvorem

30. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla zapsána do rejstříku kanceláře Soudního dvora dne 21. června 2022.

31. Písemná vyjádření předložili UA, Eurobank, bulharská, česká a italská vláda a Evropská komise.

32. Po předložení vyjádření předkládající soud doplnil své rozhodnutí o některé dodatečné informace, a to formou doplnění, které Soudní dvůr obdržel dne 13. ledna 2023.

33. Soudní dvůr vyzval účastníky řízení, aby se vyjádřili k relevanci informací obsažených v tomto doplnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v rámci jednání.

34. Jednání, konaného dne 28. září 2023, se zúčastnily pouze bulharská vláda a Komise.

⁹ – Dále uložil bance Eurobank povinnost zaplatit osobě UA 1 182,40 eura jako náhradu majetkové újmy a 74 521 eur představujících úroky.

IV. Posouzení

A. První předběžná otázka

35. Předkládající soud se ptá, zda „plná moc, na jejímž základě zmocněnec jménem plátce prostřednictvím platebního příkazu provádí majetkové dispozice“, lze považovat za *platební prostředek* ve smyslu čl. 4 bodu 23 směrnice 2007/64.

36. Článek 4 směrnice 2007/64 obsahuje pro účely této směrnice dvě definice:

- „platebním prostředkem“ se rozumí „jakékoli personalizované zařízení nebo soubor postupů dohodnutých mezi uživatelem platebních služeb a poskytovatelem platebních služeb a používaný uživatelem platebních služeb, aby dal podnět k platebnímu příkazu“ (bod 23);
- „platebním příkazem“ se rozumí „jakýkoli pokyn vydaný plátcem nebo příjemcem poskytovateli platebních služeb, jímž žádá o provedení platební transakce“ (bod 16).

37. Jak fyzická zařízení (karty a mobilní telefony), tak *soubor postupů* (kódy PIN, kódy TAN, DigiPass, Bizum, uživatelské jméno/heslo atd.) dohodnutých mezi uživatelem platební služby¹⁰ a PSP za účelem podání podnětu k platebnímu příkazu tedy budou ve smyslu směrnice 2007/64 platebními prostředky.

38. Uživatel se zejména může s PSP dohodnout, že prostřednictvím souboru postupů, na nichž se dohodli, bude svému PSP dávat pokyny k provedení určité platební transakce (k vložení, převodu nebo výběru peněžních prostředků).

39. Článek 4 odst. 23 směrnice 2007/64 pojímá „platební prostředek“ velmi široce, takže typ technologie, způsob přenosu platebního příkazu a kontrola bezpečnostních prvků nejsou rozhodující, a to i tehdy, jsou-li bezpečnostní prvky v dispozici uživatele¹¹.

40. V souladu s judikaturou Soudního dvora¹² mohou být platební prostředky:

- personalizované, tj. takové, které umožňují PSP ověřit, zda byl platební příkaz zadán uživatelem, který k tomu byl oprávněn;
- nepersonalizované, tj. takové, u nichž „nejsou poskytovatelé platebních služeb povinni prokázat autorizaci platební transakce za podmínek stanovených v článku 59 směrnice [2007/64]“.

¹⁰ – K pojmům „platební služby“ a „uživatel platebních služeb“ viz rozsudek ze dne 11. dubna 2019, Mediterranean Shipping Company (Portugal) – Agentes de Navegação (C-295/18, EU:C:2019:320, body 37 až 48 a 54).

¹¹ – Tento závěr je v souladu s judikaturou Soudního dvora, dle níž „čl. 4 bod 23 směrnice 2007/64 musí být vykládán v tom smyslu, že jak postup zadání platebního příkazu prostřednictvím plátcem vlastnoručně podepsaného formuláře platebního příkazu, tak elektronické zadání platebního příkazu představují platební prostředky ve smyslu tohoto ustanovení“ [rozsudek Soudního dvora ze dne 9. dubna 2014, T-Mobile Austria (C-616/11, EU:C:2014:242; dále jen „rozsudek T-Mobile Austria“, body 29 až 44)].

¹² – Rozsudek T-Mobile Austria, body 33 a 34, a rozsudek ze dne 11. listopadu 2020, DenizBank (C-287/19, EU:C:2020:897, body 69 až 72).

41. Ve věci T-Mobile Austria Soudní dvůr upřesnil výklad čl. 4 odst. 23 směrnice 2007/64 s ohledem na rozdíly mezi různými jazykovými zněními ohledně použití přídatného jména „personalizovaný“ se slovními spojeními „jakékoli zařízení“ a „soubor postupů“. Usoudil, že aby bylo možné platební prostředek kvalifikovat jako „personalizovaný“, musí PSP umožňovat ověřit, zda platební příkaz zadal uživatel, který k tomu byl oprávněn¹³.

42. Pojem stanovený v čl. 4 bodě 23 směrnice 2007/64 může tedy zahrnovat *soubor postupů* dohodnutých mezi PSP a uživatelem, jež uživatel používá, aby dal podnět k platebnímu příkazu¹⁴.

43. V projednávaném případě byla dokumentem, jenž byl bance Eurobank předložen, kopie speciální (výslovné) plné moci, údajně vystavené italským notářem, kterou UA zmocnil zmocněnce k nakládání se zůstatkem na běžném účtu. Kopie byla legalizována apostilou a přeložena soudním překladatelem do bulharštiny.

44. Speciální a výslovná plná moc držitele platebního účtu¹⁵ ve prospěch zmocněnce, která zmocněnce zmocňuje k provádění transakcí na bankovním účtu, v zásadě není, s výhradou toho, co dodám záhy, platebním prostředkem. Tato plná moc jako taková neumožňuje PSP ověřit, zda byl platební příkaz zadán uživatelem, který k tomu byl oprávněn, a nejedná se o prostředek, který PSP dává k dispozici držiteli platebního účtu.

45. Jak jsem nicméně předestřel, platební prostředky mohou být ve smyslu čl. 4 bodu 23 směrnice 2007/64 *souborem postupů* „dohodnutých“ mezi PSP a jejich uživatelem. Nic tedy nebrání tomu, aby součástí tohoto souboru postupů byla plná moc, již musí nutně předcházet dohoda mezi držitelem platebního účtu a PSP.

46. V souladu s tímto požadavkem čl. 54 odst. 1 a 2 směrnice 2007/64 stanoví, že platební transakce se považují za autorizované pouze v případě, že plátcem byl souhlas s provedením platební transakce, přičemž souhlas musí být udělen ve formě dohodnuté mezi plátcem a jeho PSP. Pokud takový souhlas schází, platební transakce se považuje za neautorizovanou.

47. Zodpovězení předběžné otázky tedy závisí na tom, zda taková dohoda mezi uživatelem a PSP skutečně existovala. K zamezení pochybností v této otázce připojil odvolací soud v Sofii (Apelativen sad Sofia) ke svému předkládacímu rozhodnutí doplnění, z něhož vyplývá, že rámcová smlouva¹⁶ mezi Eurobank a UA se řídí všeobecnými obchodními podmínkami uzavřenými dne 22. listopadu 2017 a obsahuje tato ustanovení:

– Podle ustanovení V.22 může držitel účtu nakládat s peněžními prostředky osobně nebo prostřednictvím zmocněnce zmocněného notářsky ověřenou plnou mocí, která obsahuje výslovný projev vůle k provádění dispozičních úkonů s peněžními prostředky na platebním účtu. Pro nakládání s prostředky prostřednictvím zmocněnce musí tento předložit *originál plné moci* a platný doklad totožnosti.

¹³ – Rozsudek T-Mobile Austria, body 31 a 33.

¹⁴ – Jako nepersonalizovaný platební prostředek kvalifikoval Soudní dvůr například funkci komunikace v blízkém poli (*Near Field Communication*), běžně označovanou jako „bezkontaktní platba“, již jsou vybaveny personalizované multifunkční bankovní karty, přičemž ostatní funkce těchto karet jsou považovány za personalizované platební prostředky. Viz rozsudek ze dne 11. listopadu 2020, DenizBank (C-287/19, EU:C:2020:897, bod 79), a mé stanovisko ze dne 30. dubna 2020, DenizBank (C-287/19, EU:C:2020:322, body 29 až 51).

¹⁵ – K pojmu „platební účet“, stanovenému v čl. 4 bodě 14 směrnice 2007/64, viz rozsudek ze dne 4. října 2018, ING-DiBa Direktbank Austria (C-191/17, EU:C:2018:809).

¹⁶ – Článek 4 bod 12 směrnice 2007/64 stanoví, že „rámcovou smlouvou“ [se rozumí] smlouva o platebních službách, kterou se řídí budoucí provádění jednotlivých a za sebou následujících platebních transakcí a která může obsahovat povinnosti a podmínky pro zřízení platebního účtu“.

– Podle ustanovení V.25 banka formálně ověří jí předložené plné moci a jejich podpisy.

48. Zdá se tedy, že mezi UA (jakožto držitelem platebního účtu) a Eurobank (jako PSP) existovala *dohoda* o tom, že k nakládání s prostředky na účtu může dojít na základě plné moci. Smlouva podepsaná mezi oběma stranami za tímto účelem obsahovala soubor kroků (postup) potřebných k tomu, aby PSP provedl platební příkaz přičítaný uživateli.

49. Z tohoto hlediska lze připustit, že prostřednictvím notářsky ověřené plné moci držitel platebního účtu nepřímou projevuje vůči PSP vůli provést platební transakce s prostředky na platebním účtu. Taková plná moc je tedy *prvním* prvkem souboru postupů „dohodnutých“ mezi PSP a uživatelem za účelem provedení platebního příkazu.

50. V tomto rozsahu by mohla být plná moc kvalifikována jako nepersonalizovaný (lze říci nepřímý¹⁷) platební prostředek, a to vzhledem k tomu, že zmocněnec může provádět úkony na platebním účtu na základě předložení své plné moci nebo její řádně ověřené kopie, aniž by bylo nutné předložit platební příkaz vlastnoručně podepsaný držitelem účtu. Pokud by byl vyžadován takovýto vlastnoruční příkaz držitele účtu, notářsky ověřená plná moc ke správě platebního účtu by postrádala smysl, protože by bylo vždy nutné, aby operace prováděl a svým podpisem je stvrzoval držitel účtu.

51. Je pravda, že plnou moc třetí osobě k provádění platebních transakcí vystavil držitel účtu, nikoli PSP. Tato okolnost však nebrání tomu, aby byla plná moc považována za součást souboru postupů dohodnutých mezi oběma stranami, který tvoří platební prostředek. Podobně je platebním prostředkem i převod na základě vlastnoručně podepsaného příkazu držitele účtu zadaný osobně na pobočce banky, byť nevychází od PSP.

52. V rámcové smlouvě upravený souhlas PSP s využíváním plné moci je sám o sobě projevem nepřímé kontroly PSP nad tímto typem platebního prostředku, protože má možnost povolit nebo nepovolit držiteli účtu jeho použití.

53. S ohledem na výše uvedené konstatuji, že debata se soustředila na to, zda body V.22 a V.25 rámcové smlouvy mezi úvěrovou institucí a jejím klientem vyžadují nutně předložení *originálu plné moci*, bez něhož by Eurobank nepřivolila k dispozici s peněžními prostředky. Vyložít podmínky této rámcové smlouvy ve vztahu ke skutečnostem, které považuje předkládající soud za prokázané, přísluší tomuto soudu.

54. S výhradou posouzení obsahu této dohody soudem *a quo* se domnívám, že pokud jde o odpověď na první předběžnou otázku, čl. 4 bod 23 směrnice 2007/64 musí být vykládán v tom smyslu, že speciální a výslovná plná moc k nakládání s peněžními prostředky, udělená držitelem platebního účtu zmocněnci, v zásadě není platebním prostředkem, ledaže se na tom držitel bankovního účtu a jeho PSP dohodnou v podmínkách rámcové smlouvy, která je pro ně závazná.

55. V posledně uvedeném případě by plná moc byla součástí souboru postupů dohodnutých mezi PSP a uživatelem platebních služeb, používaným uživatelem platebních služeb k tomu, aby dal podnět k platebnímu příkazu. Jelikož nelze vyloučit, že tomu tak v tomto případě je, je zde prostor pro posouzení dalších předběžných otázek.

¹⁷ – Rozsudek T-Mobile Austria v bodě 39 zmiňuje jeden z nejběžnějších znaků personalizovaných platebních prostředků: „zadání takového příkazu k peněžnímu převodu obecně předpokládá, že plátce při založení platebního účtu uloží u úvěrové instituce svůj podpisový vzor, že využívá určité formuláře peněžního převodu a že k těmto formulářům připojí vlastnoruční podpis. Uvedená úvěrová instituce může provést ověření platebního příkazu ve smyslu čl. 4 bodu 19 uvedené směrnice [2007/64] tím, že porovná vlastnoruční podpis na formuláři platebního příkazu s předem uloženým podpisovým vzorem plátce“.

B. Druhá předběžná otázka

56. Předkládající soud chce vědět, zda je apostila připojena příslušným cizím orgánem na základě úmluvy o apostile „součástí postupu ověření platebního prostředku i platební transakce ve smyslu čl. 4 bodu 19 směrnice [2007/64] ve spojení s jejím čl. 59 odst. 1“.

57. Tato otázka se skládá ze dvou podotázek, které rozeberu zvlášť: ověření a úmluvu o apostile.

1. Ověření

58. Ve směrnici 2007/64 je tento pojem použit ve dvojitým kontextu:

- Směrnice definuje ověření v čl. 4 bodě 19, jakožto „postup, který poskytovateli platebních služeb umožňuje ověřit použití konkrétního platebního prostředku, včetně jeho osobních bezpečnostních prvků“¹⁸.
- V článku 59 odst. 1 se dále uvádí, že PSP jsou v případě, že uživatel platebních služeb popírá, že platební transakci¹⁹ autorizoval, povinni poskytnout důkaz, že platební transakce byla *ověřena*, přesně zaznamenána, zanesena do účetnictví a že nebyla ovlivněna selháním techniky nebo jinou chybou.

59. PSP musí použít ověření k tomu, aby ověřil, že držitel účtu souhlasil s provedením jedné nebo více platebních transakcí. Ověření (platebního prostředku i samotné transakce) dodává transakcím, které může zadat zmocněnec, věrohodnost a pro PSP má zásadní význam, protože mu umožňuje správně provádět platební příkazy a zprošťovat se odpovědnosti.

60. PSP tak nese důkazní břemeno, popírá-li uživatel, že platební transakci autorizoval. Pro uživatele je přenesení důkazního břemene nesmírně výhodné: PSP musí prokázat okolnosti, které by jej podle směrnice 2007/64 zprostily povinnosti poskytnout náhradu za platební transakce, o nichž držitel účtu tvrdí, že je neautorizoval.

61. Přenesení důkazního břemene na PSP je v takovém případě v souladu s čl. 54 odst. 1 směrnice 2007/64: platební transakce lze považovat za autorizované pouze tehdy, když dal plátcem souhlas s jejich provedením, a to před provedením platební transakce, nebo když se tak plátcem a jeho PSP dohodli, až následně po jejím provedení. Pokud takový souhlas schází, platební transakce se považuje za neautorizovanou.

62. Podle č. 54 odst. 2 směrnice 2007/64 se souhlas s provedením platební transakce nebo řady platebních transakcí dává ve formě dohodnuté mezi plátcem a jeho PSP. Je možné – jak jsem již zopakoval a jak je tomu i v tomto případě – že se uživatel a PSP dohodnou na možnosti využít výslovnou plnou moc, jíž je vyjádřen souhlas a jež umožňuje zmocněnci disponovat s prostředky na platebním účtu.

¹⁸ – Směrnice 2015/2366 tuto definici doplnila tím, že v čl. 4 bodě 29 uvádí, že kromě ověření platebního prostředku je ověření postup, který PSP umožňuje také „ověřit totožnost uživatele platebních služeb“. Článek 4 bod 30 směrnice 2015/2366 zavádí novinku spočívající v „silném ověření klienta“; jde o „ověření založené na použití dvou nebo více navzájem nezávislých prvků z kategorie znalost (to, co ví pouze uživatel), držení (to, co drží pouze uživatel) a inherence (to, čím uživatel je), kdy nesplněním jednoho z nich není ovlivněna spolehlivost ostatních; postup je navržen tak, aby byla chráněna důvěrnost ověřovacích údajů“.

¹⁹ – Článek 4 odst. 5 směrnice 2007/64 definuje pojem „platební transakce“ jako „úkon uložení, převodu nebo výběru peněžních prostředků, ať už z podnětu plátcem, nebo příjemcem, bez ohledu na jakékoli související povinnosti mezi plátcem a příjemcem“.

63. Plná moc je tedy jedním z nástrojů, jimiž uživatel platebních služeb vyjadřuje souhlas s prováděním platebních transakcí ze svého účtu zmocněncem.

64. Vzhledem k tomu, že v této souvislosti nese PSP důkazní břemeno ohledně existence souhlasu držitele platebního účtu, musí si PSP při postupu ověřování plné moci počínat s maximální pečlivostí, aby se vyhnul odpovědnosti.

65. Prvkem, který v zásadě zajišťuje pravost a věrohodnost plné moci, je účast notáře. Tato účast notáře však není směrnicí 2007/64 upravena a musí být realizována v souladu s ustanoveními vnitrostátního práva²⁰.

66. Stručně řečeno, pokud se uživatel a PSP dohodli, že plná moc je součástí dohodnutého souboru postupů pro podnět k platebnímu příkazu, je ověření plné moci nezbytné k tomu, aby se PSP přesvědčil, že držitel účtu zmocnil k provádění platebních transakcí zmocněnce.

67. Zbývá analyzovat, jaký vliv má na postup ověřování plné moci apostila upravená Haagskou úmluvou.

2. Úmluva o apostile

68. Podle informací poskytnutých předkládajícím soudem a účastníky řízení vznikl spor o pravost listiny předložené bance Eurobank osobou MK.

69. Podle všeho MK předložil kopii originální plné moci, ověřenou notářem v Miláně (Itálie) a opatřenou apostilou italského orgánu, jenž je k provedení této formality příslušný. Notář však později sdělil UA a Eurobank, že se na vystavení plné moci nepodílel, ani nevyhotovil kopii.

70. Notář na dotazy Eurobank reagoval sdělením, že plná moc je padělaná. Na základě dožadání předkládajícího soudu však italský orgán pravost apostily přiložené ke kopii plné moci potvrdil²¹.

71. Vyřešit tento rozpor a určit, zda došlo k podvodnému jednání, musí předkládající soud. Tomuto soudu rovněž přísluší vyložit rámcovou smlouvu mezi UA a Eurobank ve světle vnitrostátního práva a rozhodnout, zda v souladu s jejími ustanoveními postačovala notářská kopie plné moci²², či zda bylo nutné předložit *originál* této plné moci, řádně podepsaný zmocnitelem.

²⁰ – Podle bulharské vlády je na základě těchto ustanovení nutné, aby byl podpis na plné moci k nakládání s prostředky na platebním účtu notářsky ověřen.

²¹ – Apostila osvědčuje pouze pravost podpisu, způsobilost podepisující osoby jednat a případně shodu razítka nebo pečeti připojených k dokumentu. Viz článek 5 úmluvy o apostile.

²² – Eurobank tvrdí, že podle bulharského i italského práva má notářsky ověřená kopie veřejné listiny (v projednávaném případě plné moci) stejnou důkazní sílu jako originál této listiny.

72. Unijní právo neobsahuje žádné zvláštní ustanovení, které by se týkalo ověření plné moci k nakládání s platebním účtem. Nařízení (EU) 2016/1191²³ stanovilo zjednodušený postup pro legalizaci veřejných listin, ten nicméně plnou moc k nakládání s peněžními prostředky na platebním účtu nezahrnuje²⁴.

73. Předkládající soud uvádí, že na ověření plné moci k nakládání s peněžními prostředky na bankovním účtu v Bulharsku se vztahuje úmluva o apostile²⁵. Úmluva [čl. 1 druhý pododstavec písm. c)] považuje notářské listiny za veřejné listiny.

74. Pokud jde o veřejné listiny vyhotovené na území smluvního státu, které mají být předloženy na území jiného smluvního státu, podle úmluvy:

- Každý smluvní stát osvobodí od legalizace listiny, pro které platí Úmluva a které mají být předloženy na jeho území.
- Jediným formálním úkonem, který může být požadován za účelem potvrzení pravosti podpisu, oprávněnosti osoby listinu podepsat, a jestliže je to třeba, pravosti pečeti nebo razítka, jimiž je opatřena, je připojení doložky podle článku 4 Úmluvy, kterou vystaví příslušný úřad státu, v němž byla listina vydána.

75. Stručně řečeno, úmluva nahrazuje tradiční a těžkopádný proces legalizace jediným formálním úkonem, jímž je vydání osvědčení o ověření, nazývaného „apostila“, které vydává stát původu. Apostila osvědčuje ověření původu veřejné listiny, takže tuto lze předložit v cizí zemi, která je smluvní stranou úmluvy. Apostila má tedy stejný účinek jako legalizace²⁶.

76. Ačkoli Soudní dvůr nemá pravomoc vykládat úmluvu o apostile (jelikož ta není součástí unijního práva), nic mu nebrání v tom, aby v rámci výkladu ustanovení směrnice 2007/64 vnitrostátní soud upozornil na to, že apostila připojená cizím orgánem podle této úmluvy je jedním z prostředků, které může PSP použít při ověřování platebního prostředku, pokud je tento prostředek cizí veřejnou listinou.

C. Třetí předběžná otázka

77. Předkládající soud chce vědět, zda v případě, že platební prostředek je z formálního (vnějšího) hlediska bezvadný, může mít za to, že držitel účtu platební transakci autorizoval, tj. udělil souhlas k jejímu provedení.

²³ – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 6. července 2016 o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012 (Úř. věst. 2016, L 200, s. 1). Zrušení legalizace a podobných formalit je pravidlo společné evropským nařízením o soudní spolupráci v občanských věcech, a to ve prospěch dokumentů vydaných v členském státě v rámci příslušného nařízení: viz např. článek 61 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1).

²⁴ – Článek 2 tohoto nařízení omezuje jeho použití na veřejné listiny vydávané orgány členského státu v souladu s jeho vnitrostátním právem, které mají být předloženy orgánům jiného členského státu a jejichž hlavním účelem je stvrzení jedné nebo více skutečností týkajících se občanského stavu osoby, jež jsou důležité pro volný pohyb na území Unie (narození, úmrtí, jméno, státní příslušnost atd.).

²⁵ – Smluvními stranami Úmluvy o apostile jsou Itálie, Bulharsko, jakož i všechny ostatní členské státy Unie. Unie však smluvní stranou není a tato úmluva není součástí unijního práva.

²⁶ – Viz podrobný výklad k použití této úmluvy v Haagské konferenci o mezinárodním právu soukromém *Practical Handbook on the Operation of the Apostille Convention*, Haag, 2023.

78. Odpověď vyžaduje, aby se Soudní dvůr nejprve zabýval harmonizovaným režimem odpovědnosti PSP²⁷ a uživatelů za jimi neautorizované platební transakce.

79. Rozeberu rysy tohoto režimu odpovědnosti a poté uvedu několik úvah, jejichž použití na tento případ ze strany předkládajícího soudu by mohlo být užitečné.

1. Odpovědnost PSP za platební transakce, které uživatel neautorizoval

80. Podle článku 60 ve spojení s články 58 a 59 směrnice 2007/64 je odpovědnost za ztráty vzniklé v důsledku neautorizovaných platebních transakcí v zásadě přičítána PSP, nikoli uživatelům. I uživatelé však mohou být za určitých okolností povinni se na těchto ztrátách podílet.

81. Předkládající soud se ptá, zda by pouhé formální (vnější) ověření platebního prostředku zprostito PSP odpovědnosti.

82. Z úvah uvedených v předkládacím rozhodnutí soudu *a quo* lze vyvozovat, že podle tohoto soudu:

- Doslovný výklad důvodů pro zproštění odpovědnosti podle směrnice 2007/64 by znamenal, že PSP, „ačkoli jednal v dobré víře (s péčí řádného hospodáře), nese za provedenou neautorizovanou platební transakci plnou odpovědnost. [...] [P]SP služeb [musí] za účelem dosažení zproštění odpovědnosti prokázat kvalifikovanou formu zavinění plátce, který by musel jednat úmyslně (včetně podvodného úmyslu), resp. hrubě nedbale“.
- Při takovém výkladu by navíc PSP hrozilo, že utrpí značné majetkové ztráty, ačkoli byl v dobré víře, tedy podnikl veškerá nutná opatření, která jsou v souladu s požadavky stanovenými právem a poctivými obchodními zvyklostmi. V této míře by to ovlivnilo řádné provádění platebních služeb, což by bylo v rozporu s účelem směrnice 2007/64, jímž je podpora volného pohybu služeb a kapitálu.
- Pokud by se však použil teleologický, logický a systematický výklad důvodů pro zproštění PSP odpovědnosti, stanovených ve směrnici 2007/64, bylo by možné jiné řešení.

83. Při výkladu ustanovení unijního práva je třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i kontext, do kterého spadá, a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí²⁸.

84. Soudní dvůr však již v souvislosti s příslušnými ustanoveními směrnice 2007/64 potvrdil, že:

- Dle doslovného výkladu článků 58 a 60 směrnice 2007/64 je odpovědnost PSP v případě neautorizované platební transakce podmíněna oznámením neautorizované transakce ze strany uživatele. Pokud tento uživatel neoznámí svému PSP neautorizovanou transakci nejpozději do

²⁷ – K odpovědnosti PSP viz Guimarães, M. R.: „*Los medios de pago en el derecho europeo y en los instrumentos europeos de armonización del derecho privado*“ [Platební prostředky v evropském právu a nástroje harmonizace evropského soukromého práva – neoficiální překlad názvu], *Banca, Borsa, Titoli di Credito*, 2017, č. 4, s. 571–574; Janczuk-Gorywoda, A.: „Enforcing smart: exploiting complementarity of public and private enforcement in the Payment Services Directive 2“ v: Cherednychenko, O. a Andenas, M.: *Financial Regulation and Civil Liability in European Law*, Edward Elgar, 2020, s. 115–137; a Paglietti, C. M.: „Restitution and Liability in the Multilevel Regulatory Framework of Unauthorized Digital Payment Transactions“, *European Review of Private Law*, 2022, č. 1, s. 165.

²⁸ – Rozsudek ze dne 24. března 2021, MCP (C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, bod 37), a ze dne 2. září 2021, CRCAM (C-337/20, EU:C:2021:671; dále jen „rozsudek CRCAM“, bod 31).

třinácti měsíců ode dne odepsání částky, nemůže uplatňovat odpovědnost tohoto poskytovatele, a to ani na základě obecného práva, a nemůže dosáhnout vrácení transakce²⁹.

- Doslovný a systematický výklad čl. 60 odst. 1 směrnice 2007/64 potvrzuje tuto úvahu, která se uplatní jak v případě neautorizovaných transakcí, tak v případě transakcí nesprávně provedených³⁰. PSP musí částku takové transakce okamžitě vrátit plátcí a případně obnovit platební účet, z něhož byla částka odepsána, do stavu, v jakém by byl, kdyby bylo k neautorizované platební transakci nedošlo.
- Doslovný a kontextuální výklad článku 58 a čl. 60 odst. 1 směrnice 2007/64 je potvrzen teleologickým výkladem těchto ustanovení³¹.
- Historie vzniku směrnice 2007/64³² podporuje výše uvedené a vylučuje, aby vnitrostátní právo stanovilo jiný režim odpovědnosti³³.

85. Je-li tedy ve stanovené lhůtě učiněno nevyhnutelné oznámení (o jakékoli neautorizované transakci), je PSP povinen k okamžitému vrácení.

86. Tento režim odpovědnosti zahrnuje mechanismus sdíleného důkazní břemene, který je obzvláště příznivý pro uživatele a o němž jsem se již zmínil: je to PSP, a nikoli uživatel, kdo musí prokázat okolnosti, které by jej zprostily povinnosti k vrácení, tj. prokázat, že platební transakce byla ověřena, přesně zaznamenána a zanesena do účetnictví³⁴.

87. Jak shrnul generální advokát H. Saugmandsgaard Øe ve svém stanovisku ve věci CRCAM, „[u]nijni normotvůrce tak zavedl režim odpovědnosti založený na třech základních a vzájemně provázaných prvcích, a to na oznamovací povinnosti příslušející uživateli platebních služeb [...], na uložení důkazního břemene poskytovateli těchto služeb, [...] a konečně v případě nepředložení důkazů na odpovědnosti tohoto poskytovatele v souladu s články 60 a 75 uvedené směrnice, a to podle toho, zda byla transakce neautorizovaná, neprovedená nebo nesprávně provedená“³⁵.

88. Dle článku 86 směrnice 2007/64, nadepsaného „Úplná harmonizace“, platí, že „[p]okud tato směrnice obsahuje harmonizovaná ustanovení, nesmí členské státy zachovávat ani zavádět jiná ustanovení než ustanovení této směrnice; tím nejsou dotčeny [některé zde uvedené články této směrnice]“.

²⁹ – Rozsudek CRCAM, body 34 a 36.

³⁰ – Rozsudek CRCAM, body 37 až 42.

³¹ – Rozsudek CRCAM, body 43 až 46.

³² – Rozsudek CRCAM, body 47 až 51.

³³ – V bodech 41 a 42 rozsudku CRCAM Soudní dvůr potvrdil, že režim odpovědnosti PSP stanovený směrnicí 2007/64 „byl předmětem úplné harmonizace, takže členské státy nemohou zachovat souběžný režim odpovědnosti pro tutéž skutečnost zakládající odpovědnost“.

³⁴ – V praxi vede režim dokazování stanovený článkem 59 směrnice 2007/64 k tomu, že pokud bylo oznámení stanovené v článku 58 uvedené směrnice učiněno ve lhůtě, která je v něm zakotvena, je PSP povinen částku okamžitě vrátit. Rozsudek CRCAM, bod 40.

³⁵ – Stanovisko EU:C:2021:564, bod 53.

89. Vzhledem k tomu, že žádný z článků 58, 59 a 60 téže směrnice nepatří mezi ustanovení, pro která článek 86 přiznává členským státům rozhodovací prostor při jejich provádění, dospěl Soudní dvůr k závěru, že režim odpovědnosti PSP stanovený v těchto člancích byl předmětem úplné harmonizace, takže členské státy nemohou zachovat souběžný režim odpovědnosti pro tutéž skutečnost zakládající odpovědnost³⁶.

90. Ve stejném duchu jsou formulovány i první a čtvrtý bod odůvodnění směrnice 2007/64: vedle jejího harmonizovaného režimu odpovědnosti nemůže existovat alternativní režim odpovědnosti stanovený vnitrostátním právem, který spočívá na stejných skutečnostech a na stejném základě, pokud by ohrozil cíle a užitečný účinek této směrnice³⁷.

2. *Důsledek režimu odpovědnosti PSP v této věci*

91. Není sporu o tom, že UA jakožto držitel platebního účtu informoval banku Eurobank ve lhůtě stanovené v článku 58 směrnice 2007/64 o existenci neautorizovaných platebních transakcí provedených jeho údajným zmocněncem MK.

92. Eurobank tvrdí, že italským notářem apostilovaná kopie plné moci, kterou UA udělil MK, je ověřovacím prvkem, který prokazuje souhlas uživatele. Notář však tvrdí, že plná moc a její kopie jsou padělkem. Na kopii, kterou MK předložil bance při provádění příkazu k převodu, zřejmě podpis zmocnitele a držitele účtu chybí, takže banka nemohla podpisy porovnat. Neexistují ani důkazy o tom, že by Eurobank použila alternativní prostředky (např. nahrávaný telefonní hovor), aby se ujistila, že UA souhlasil s příkazy k převodu, jež MK předložil.

93. V souladu s čl. 59 odst. 2 směrnice 2007/64 platí, že pokud uživatel popírá, že provedenou platební transakci autorizoval (jako v tomto případě), použití platebního prostředku zaznamenané PSP „nemusí být samo o sobě postačující pro prokázání, zda byla daná platební transakce plátcem autorizována, nebo zda se plátcem dopustil podvodu nebo zda z důvodu hrubé nedbalosti nebo úmyslně nesplnil jednu nebo více svých povinností podle článku 56“.

94. Z tohoto pravidla vyplývá, že použití platebního prostředku předloženého bance Eurobank ve formě kopie (falešné) plné moci, byť ověřené a apostilované, nemůže k prokázání autorizace ze strany plátce postačovat.

95. Pokud souběžné okolnosti vyvolávaly vážné pochybnosti o platebním prostředku, byl PSP povinen věnovat větší péči ověření jeho pravosti, aby tyto pochybnosti rozptýlil a plně se ujistil, že držitel platebního účtu předmětné transakce autorizoval. Pouze tak je naplněno hlavní východisko směrnice 2007/64, jímž je ochrana uživatelů platebních služeb, zvláště jsou-li spotřebiteli³⁸.

96. Mám za to, že vzhledem ke specifickým okolnostem případu se PSP neměl omezit na pouhé formální (vnější) ověření notářsky ověřené kopie plné moci apostilované příslušným orgánem cizího státu.

³⁶ – Rozsudek CRCAM, body 41 a 42.

³⁷ – Rozsudek CRCAM, body 44 a 45. Viz také stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ze dne 7. července 2022, Beobank (C-351/21, EU:C:2022:541), body 42, 43 a 50.

³⁸ – Rozsudky ze dne 25. ledna 2017, BAWAG (C-375/15, EU:C:2017:38, bod 45), a ze dne 2. dubna 2020, PrivatBank (C-480/18, EU:C:2020:274, bod 66).

97. Pokud jde o odpovědnost PSP, s cílem posílit ochranu uživatelů platebních služeb zavedly směrnice 2007/64 a na ni navazující směrnice 2015/2366 zásadu „nejdříve platba, poté odůvodnění“³⁹.

98. Jak jsem již vysvětlil, je na PSP, aby předložili důkazy o tom, že uživatel s platební transakcí souhlasil, nebo že se dopustil podvodu či hrubé nedbalosti. Znovu zdůrazňuji, že PSP je uloženo velké důkazní břemeno.

99. Harmonizovaný režim odpovědnosti PSP za neautorizované platební transakce nelze zmírnit tím, že se budeme dovolávat vnitrostátních pravidel⁴⁰, která na PSP klade menší dávku odpovědnosti (ve srovnání s přísnější odpovědností vyplývající ze směrnice 2007/64). Směrnici, konkrétně článek 86 ve spojení s články 58, 59 a 60, musí soud upřednostnit.

100. Argument předložený soudem *a quo* (negativní dopad přísného režimu odpovědnosti, jenž chrání uživatele, na činnost PSP) nepostačuje ke zpochybnění řečeného. Evropský normotvůrce zvážil klady a zápory obou možností a zvolil tu, kterou považuje za nejpříznivější pro společný zájem.

101. Formální a fyzické ověřování platebních prostředků v rámci možností směrnice 2007/64 je v zájmu zajištění právní jistoty účastníků platebních transakcí nezbytné. V téže míře je nezbytné i pro řádné fungování platebního systému v Unii, který podporuje volný pohyb kapitálu.

102. Stručně řečeno, domnívám se, že články 58, 59 a 60 ve spojení s článkem 86 směrnice 2007/64 musí být vykládány v tom smyslu, že pokud existují okolnosti, které vyvolávají pochybnosti o platnosti platebního prostředku, pak

- čistě formální (vnější) ověření tohoto platebního prostředku nezbavuje PSP odpovědnosti za provedení platebních transakcí, které nebyly plátcem autorizovány, a
- vnitrostátním právem členského státu zavedený režim odpovědnosti, který PSP, jež provádí čistě formální (externí) ověření platebního prostředku, zbavuje odpovědnosti za neautorizované platební transakce nebo tuto odpovědnost zmírňuje, není v souladu s těmito články.

V. Závěry

103. S ohledem na výše uvedené skutečnosti navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl Odvolacímu soudu v Sofii (Apelativen sad Sofia, Bulharsko) takto:

„Článek 4 body 19 a 23 a články 58, 59 a 60 ve spojení s článkem 86 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES,

³⁹ – Viz Guimarães, M. R. a Steennot, R.: „Allocation of Liability in Case of Payment Fraud: Who Bears the Risk of Innovation? A Comparison of Belgian and Portuguese Law in the Context of PSD2“, *European Review of Private Law*, 2022, č. 1, s. 47 a 48.

⁴⁰ – Dovolávaným ustanovením je v daném případě čl. 75 odst. 2 (bulharského) zákona o závazkových a smluvních vztazích. Na základě něj se dlužník zproští závazku, pokud závazek v dobré víře splnil vůči osobě, o které lze na základě nesporných okolností mít za to, že je oprávněna k přijetí plnění. Tento obecný režim odpovědnosti není v souladu se zvláštním režimem odpovědnosti PSP podle článků 58, 59, 60 a 86 směrnice 2007/64.

musí být vykládány v tom smyslu, že

- 1) speciální a výslovná plná moc, jíž držitel platebního účtu zmocňuje zmocněnce k nakládání s peněžními prostředky na tomto účtu, v zásadě není platebním prostředkem, ledaže se tak držitel platebního účtu a jeho poskytovatel platebních služeb dohodli a takové ustanovení výslovně zahrnuli do podmínek rámcové smlouvy, jíž jsou vázáni. V takovém případě by plná moc byla součástí souboru postupů dohodnutých mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem, jež uživatel používá, aby dal podnět k platebnímu příkazu.
- 2) Apostila připojená příslušným zahraničním orgánem podle úmluvy o apostile ze dne 5. října 1961 o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin, je-li součástí cizí veřejné listiny, je jedním z nástrojů, které může poskytovatel platebních služeb použít k ověření platebního prostředku.
- 3) V případě provádění platebních transakcí, které nebyly plátcem autorizovány, vnitrostátní soud nesmí uplatnit režim odpovědnosti poskytovatele platebních služeb stanovený vnitrostátním právem členského státu, který není v naprostém souladu s režimem stanoveným v článcích 58, 59 a 60 ve spojení s článkem 86 směrnice 2007/64.
- 4) Existují-li okolnosti, které vyvolávají pochybnosti o platnosti platebního prostředku, a uživatel popírá, že již provedenou platební transakcí autorizoval, není poskytovatel platebních služeb, který provádí čistě formální (vnější) ověření takového platebního prostředku, zproštěn odpovědnosti za provedení této transakce.“